

AZ ANYANYELVI ÉS AZ IDEGEN NYELVI TUDÁSSZINTEK ÖSSZEFÜGGÉSEI, EGY EGYÜTTES ÉRTELMEZÉSI-ÉRTÉKELÉSI KERET LEHETŐSÉGE

Sominé Hrebik Olga
SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: anyanyelvi (L1) tudás, idegennyelv(L2)-tanulás, elméleti modell

Általános nézet, hogy az anyanyelv elsajátítása és az idegen nyelv tanulása között szoros kapcsolat áll fenn, hiszen a tanulók az anyanyelvi tapasztalataikra alapozva tesznek szert az idegen nyelvi tudásukra. A nyelvtanárok szerint azok a tanulók, akiknek az anyanyelv-használata magabiztos, fogékonyabbak az idegen nyelv tanulásában, akik viszont az anyanyelvi tudásszintjükben hiányosságokat mutatnak, az idegennyelv-tanulásban is gondokkal küzdenek.

Az anyanyelvi (L1) tudásnak az idegen nyelv (L2) tanulására, az elérhető tudásszintre gyakorolt közvetlen hatását számos empirikus kutatás igazolta. Ezek a kutatási eredmények rámutatnak arra, hogy az L2-tanulás eredményessége nagyban függ a megelőző L1-tudás szintjétől: az alacsony anyanyelvi tudás- és képességszint gyakran jár együtt alacsony idegen nyelvi teljesítményekkel, illetve a magasabb szintű idegen nyelvi tudás háttérében fejlettebb anyanyelvi készségek-képességek állnak (Sparks és mtsai, 2008, 2009), jóllehet az összefüggések erőssége az életkor előrehaladtával, illetve az idegen nyelvi tudás fejlődésével valószínűsíthetően csökken (Csapó és Nikolov, 2009).

Az elméleti megközelítések az idegen nyelvi teljesítmények individuális különbségeinek okait kutatva egyrészt különálló hipotéziseket, elméleteket fogalmaznak meg (pl. *Birdsong*, 2006; *Clahsen és Felser*, 2006; *Larsen-Freeman*, 2005), másrészt pedig az anyanyelvi tudásnak az idegennyelv-tanulásra gyakorolt transzferhatásait pszichológiai, szociális, pedagógiai tényezők különféle kölcsönhatásaiban szemlélik (pl. *De Bot és mtsai*, 2007; *Krashen*, 1985; *MacWhinney*, 2005).

Az elméleti kutatásunk keretében a szakirodalmi feltárás alapján egy szintetizáló modell felállítására törekedtünk. Kiindulópontunk, hogy az anyanyelvi tudás, amelynek elsajátítási szintjei megfelelő pedagógiai értékelési eljárásokkal azonosíthatóak, közvetlenül befolyásolja az idegennyelv-tanulási folyamatokat és eredményességet. A kutatás célja, hogy az anyanyelvi és idegen nyelvi készségek-képességek fejlettségi szintjeinek párhuzamba állításával és a mindkét nyelvi fejlődésben egyaránt ható tényezők feltárásával kidolgozzuk egy empirikus vizsgálat modelljét.

A modell az összetevőket több dimenzióba rendezi: az elsajátítás-tanulás kognitív területein megfigyelhető transzferhatások köré az elsajátítási szinteket befolyásoló tényezők: a szociális háttér által meghatározott faktorok, továbbá más, életkorhoz kötött, illetve a tanulói személyiséggel összefüggő tényezők rajzolódnak ki. A változatos és változékony működésű rendszerből különféle nyelvi és nem nyelvi kimenetek eredeztethetőek.

Az elméleti modell a tényezők számbavételével, összefüggéseik feltárása révén alapul szolgál az összetevők mérését szolgáló eszközök és eljárások kidolgozásához, amelyekkel a tanulók anyanyelvi és idegen nyelvi készségeinek és képességeinek fejlettségi szintjei párhuzamosan vizsgálhatók.